

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

Бюджетне фінансування – безповоротний та безоплатний відпуск коштів із державного та місцевих бюджетів на виконання загальнодержавних функцій і функцій муніципальних органів та забезпечення діяльності бюджетних установ і організацій.

Відповідно до ст. 86 БКУ розмежування видів видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача. Із бюджетів сіл, селищ, міст та їх об'єднань здійснюються видатки на фінансування бюджетних установ та заходів, які забезпечують необхідне першочергове надання соціальних послуг, гарантованих державою, і які розташовані найближче до споживачів [1].

Відповідно до рекомендацій міжнародних фінансових організацій, необхідним інструментом ефективного середньострокового бюджетного планування (СБП) є використання програмного бюджетування – тобто спрямування видатків за конкретними програмами, що мають чітку ціль та показники її досягнення [3].

Програмне бюджетування є кроком вперед в управлінні державними фінансами порівняно з т.зв. традиційним (або лінійним чи постатейним) методом бюджетування. За такого «традиційного» підходу видатки формуються за принципом «фінансування видатків минулого року індексоване на інфляцію/очікувану динаміку ВВП». Як внаслідок, з року в рік держава здійснює навіть ті видатки, реальної потреби в яких уже немає або ж ефективність яких жодним чином не доведена.

На відміну від нього програмне бюджетування покликано забезпечити надання бюджетного фінансування органам влади не на «утримання», а на досягнення конкретних цілей політик. «Базова ідея програмного бюджетування дуже проста: інформування та рішення про бюджет мають бути структуровані відповідно до цілей уряду» [2].

В міжнародній практиці бюджетні програми використовуються для досягнення декількох або всіх цілей з такого переліку [6]: допомогти урядові пріоритизувати напрями видатків виходячи зі стратегічних завдань уряду; забезпечити у середньостроковій перспективі пріоритетні політики достатнім і передбачуваним фінансуванням; забезпечити зв'язок між наданням бюджетного фінансування та досягненням цілі політики; підвищити ефективність використання бюджетних коштів; допомогти урядові визначити доцільність фінансування окремих програм виходячи із

порівняння вигоди (value for money) від впровадження програми з іншими бюджетними програмами. Додатковими завданнями програмного бюджетування є підвищення підзвітності міністерств, просування серед державних службовців культури орієнтації на результат, підвищення прозорості діяльності уряду [4].

В Україні перші елементи програмного бюджетування з'явилися ще 1998 року, програмну класифікацію видатків бюджету запроваджено Бюджетним кодексом 2001 року, а вже 2002 року урядом було ухвалено Концепцію застосування програмно-цільового методу у бюджетному процесі. Відтоді спрямування видатків бюджету на окремі потреби відбувається за бюджетними програмами. Зокрема, закон про державний бюджет на 2019 рік передбачає фінансування понад 550 бюджетних програм [2]. Та незважаючи на тривалу історію застосування, ефективність цього методу в Україні є невисокою. Про це йдеться у Стратегії управління державними фінансами на 2017-2020 роки [5]: «програмно-цільовий метод використовується лише формально; результати програмно-цільового методу не використовуються під час прийняття управлінських рішень. Дієвий контроль за результативністю виконання бюджетних програм відсутній». Ця Стратегія планує перетворити програмно-цільовий метод «на інструмент для прийняття ефективних управлінських рішень та ефективного використання державних коштів». Проте в ній не міститься аналізу причин низької ефективності застосування цього методу в Україні.

І нарешті, варто забезпечити кращу комунікацію завдань та потенційного позитивного впливу програмно-цільового методу бюджетування на ефективність бюджетного планування в уряді як політичному керівництву самих міністерств, так і керівництву уряду та парламенту [5].

Отже, впровадження цих рекомендацій дозволить не лише підвищити якість бюджетних програм та бюджетного планування на рівні міністерств в цілому, але й забезпечити якість впровадження середньострокового бюджетного планування діяльності уряду, яке було розпочато у 2019 році відповідно до ухвалених в грудні 2018 року законодавчих змін.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 25 верес. 2019 р. № 50-51. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Сучасна бюджетна система. Правила і процедури: навч. посіб. Інститут бюджету і соціально-економічних відносин, 2017. 184 с.
3. Мусаєва І. Запровадження програмно-цільового методу формування місцевих бюджетів в Україні. *Науковий вісник. «Демократичне врядування»*. 2016. Вип. 16/17. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk16/fail/Musajeva.pdf (дата звернення: 12.04.2020).
4. Яценко О. Окремі аспекти впровадження програмно-цільового методу у

бюджетний процес на рівні місцевих бюджетів. *Фінанси України*. 2013. № 7. С. 44-54.

5. Середньостроковий план пріоритетних дій Уряду до 2020 року та плани пріоритетних дій Уряду: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 3 квіт. 2017 р. № 275-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/275-2017-%D1%80> (дата звернення: 12.04.2020).

УДК 342.951:351.713 (043.2)

Чайка К.О., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Дей М. О., к.ю.н., доцент

ДЕРЖАВНИЙ ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку ринкової економіки України одним із основних завдань, яке постало перед державою і підлягає негайному удосконаленню, є становлення дієвої системи управління, зокрема важливим є розвиток контролю за фінансовими ресурсами країни. Крім того, значимості набуває створення ефективного фінансового контролю за діяльністю як державних установ, так і приватних підприємств та організацій, що виходить на перший план у зв'язку з Світовою фінансовою кризою. Сучасна система державного фінансового контролю потребує врахування традицій держави у сфері реалізації державної влади, а також її погодження з загальними принципами, які використовують інші країни, та пріоритетами фінансової політики, які наразі постають перед Україною.

Державний фінансовий контроль в Україні функціонує згідно з чинним законодавством та здійснюється різноманітними органами державного управління та підвідомчими їм організаціями в межах своєї компетенції відповідно до міжнародних стандартів та методичних рекомендацій проведення відповідного контролю. Хоча Україною було прийнято ряд нормативно-правових актів, що визначають порядок здійснення фінансового контролю, зокрема Бюджетний кодекс, Господарський кодекс, постанови Кабінету Міністрів України тощо, проте все ж таки законами не визначено загальної процедури державного фінансового контролю, чіткого переліку органів, на які покладається здійснення державного фінансового контролю, їх статус, функції та повноваження, механізму внутрішнього контролю дотримання та виконання чинного законодавства в системі ДФК.

В Україні формування й розвиток фінансового контролю відбувається за неузгодженістю норм діючих законів та нормативних актів у сфері